

vel støde paa en og anden mindre Ujævnhed, — Fremstillingens Harmoni brydes saaledes jævnlig af lidt for mange detaljerede Opregninger af Mønt-, Maal- og Vægtenheder —, men tilbage bliver dog et afrundet Helhedsbillede af en 700-aarig Stiftelses mærkelige og afvekslingsrige Udvikling. Medens Forf. for Middelalderens Vedkommende i væsentlig Grad støtter sig til de foreliggende klosterhistoriske Værker og for den nyere Tid er knappere i sin Behandling, hviler Hovedvægten paa Perioden fra Reformationen til ca. 1800. Af Stof, der har videre Perspektiv, fortjener her især at nævnes de talrige kulturhistoriske Træk, som fremdrages ikke mindst under Skildringen af Lemmernes Kaar, endvidere de mange Bidrag til de forskellige Perioders Administrationshistorie. Værdifulde i denne Henseende er saaledes Paavisningen af den Indsats i Stiftelsens Styre, som først Thomas Kingo, siden — i det 18. Aarhundredes Slutning — den fremskridtsvenlige og initiativrige, men lidet hensynsfulde Stiftamtmand Fr. Buchwald ydede. — Forf. har med Rette givet sin Bog Undertitlen: »Et Bidrag til den sociale Forsorgs Historie«, men den yder i Virkeligheden langt mere ved det Lys, den kaster over Landbohistorie og Kulturhistorie, over Personal-, Social- og Kirkehistorie. Da tilmed det historiske Apparat — bl. a. de udførlige, nøjagtige Kildehenvisninger og det fyldige Register — i alt væsentligt er i god Orden, fortjener Bogen at fremhæves som et Mønster paa en Monografi. Den er tillige et vægtigt Vidnesbyrd om, at kun en skolet Forsker er i Stand til at behandle et lokalt Emne paa en saadan Maade, at baade de specielle Forhold fremtræder i rigtig Belysning, og Skildringen af dem kan blive af Værdi for Kendskabet til Landets almindelige Historie. Bjørn Kornerup.

I Anledning af, at man har ment det berettiget 1940 at fejre et 500-Aars Jubilæum for Aalborg Katedralskoles Bestaaen, har Skolen ved sin Rektor, Dr. phil. Kjeld Galster udgivet et omfangsrigt, med stor Bekostning udstyret Festskrift *Aalborg Katedralskole 1540—1940*. Bortset fra en meget nyttig Fortegnelse over de dimitterede Studenter 1870—1938 ved Lektor H. Stegmann er hele det skolehistoriske Afsnit skrevet af Dr. Galster. Fremstillingen vidner om levende Interesse for Emnet, der er gjort et ikke ringe Arbejde for at fremskaffe Materiale, og Forfatteren raader over en letløbende Pen, velegnet for en underholdende Skildring. Set fra et strengere historisk Synspunkt kan der dog fremføres adskillige Anker mod det foreliggende Skrift.

Dette gælder fortrinsvis Fremstillingen af de ældre Tidsrum, medens Forf. aabenbart har følt sig mere hjemme i det 19. Aarhundredes Forhold. Fra denne Tidsalder er der Grund til at nævne flere Rids af interessante Rektor- og Lærerskikkelser, saaledes af den højt fortjente Rektor Emmanuel Tauber († 1847), af hans Efterfølger, den nationalliberale P. H. Tregder og af den ejendommelige E. Ankjær († 1919). Med ringe Forstaaelse skildres derimod Rektor Georg Lund, som især synes at have vakt Forf.s Mishag ved at være Videnskabsmand. Af Afsnittene vedrørende den ældre Tid kan fremhæves Kapitlet om »Høreren«, fordi der her er gjort et velment, om end ikke helt overbevisende, Forsøg paa psykologisk at trænge ind i Tidens Lærertype og naa til en mere sympatisk Forstaaelse, end den hidtidige Opfattelse har kunnet gaa med til.

Hovedmanglerne ved det foreliggende Arbejde skyldes dels Fremstillingsformen, dels den Omstændighed, at Dr. Galster aabenbart i flere Henseender føler sig fremmed over for egentlig historisk Stof og Arbejdsmetode. Man mærker tydeligt, at Forf. ikke besidder et alt for dybtgaaende Kendskab til de forskellige Perioders historiske Egenart, desværre heller ikke til de almindelige pædagogiske Forudsætninger, adskillig vigtig historisk Litteratur er blevet overset, Aktstykkebenyttelsen er ujævn og næppe udtømmende, Kildehenvisningerne (navnlig for det arkivalske Stofs Vedkommende) er saa sparsomme og tilfældige, at man vil føle sig utryk ved at benytte og citere dette Værk, og Bogen plettes endelig af talrige Fejl, Skødesløsheder og meningsforstyrrende Trykfejl. Frem for alt savner man dog en fast, i den historiske Udvikling begrundet Disposition: Behandlingen lider af en fremtrædende Mangel paa Proportioner, stort og smaat, specielt og generelt blandes mellem hinanden, saaledes at Læseren ikke faar et klart Helhedsbillede af Tider og Tilstande og Personligheder, men kun en flimrende urolig Sammenstilling af Enkeltheder. Hertil kommer, at Fremstillingsformen for store Partiers Vedkommende er en mærkelig Mellemtung mellem Lyrik og løst sammenkædede Udtog af Aktstykker, og den anstrengte Jagen efter Effekt baade i de enkelte Udtryk og i de »dramatiske« Overskrifter virker i høj Grad trættende. Man mærker kun alt for ofte, at Forf. mangler det sikre Herredømme over Stof og Form, som for en væsentlig Del betinger Værdien af en saadan Monografi. Trods al personlig Interesse og trods den Arbejdsindsats, der her er ydet, synes det, som om Forf. har forløftet sig paa Opgaven, hvad der i flere Henseender er beklageligt. Emnet og det foreliggende værdifulde Specialstof kunde have fortjent en Behandling,

der baade satte Enkelthederne i bedre tidshistorisk Lys og gav et rigere Udbytte for den almindelige Skolehistorie.

Bjørn Kornerup.

Til sine tidligere kyndige Arbejder om Grønland og de Mennesker, der har haft deres Gerning der, har Sognepræst H. Ostermann nu føjet to svære Bind: *Nordmænd paa Grønland 1721—1814 I—II* (Oslo 1940). Det er i første Linie et biografisk Leksikon over de Nordmænd, der har virket i Grønland fra den Tid, Hans Egede som den første store Nordmand begyndte sin Gerning, til Skilsmissen i 1814, men trods Biografiernes leksikalske Orden er de ikke præget af leksikalsk Tørhed, det er de mange mærkelige Skæbners Bog, livfuldt fortalt af en Mand, der selv gennem en tyveaarig Embedsgerning kender de Kaar, Naturen byder paa til alle Aarets Tider, og som derfor kan vurdere de Forhold, under hvilke Missionærer og Købmænd maatte virke i Fortiden, da daarlige Boliger og slet sammensat Kost ofte i Løbet af faa Aar undergravede deres Helbred.

Værket forelaa færdigt i 1938 og er udgivet 1940 af Professor Oluf Kolsrud og Docent Adolf Hoel med Understøttelse af Fridtjof Nansens Fond til Videnskabens Fremme og det Norske Videnskabsakademi i Oslo; navnlig har Professor Kolsrud i en vanskelig Tid ydet sin Bistand ved at indsamle en betydelig Del af det smukke Billedstof, som findes i Bogen, og ved at læse Korrektur, saaledes at det Samarbejde mellem de to Nationer, som Værket beretter om i Fortiden, her i Nutiden ogsaa har staaet sin Prøve.

Til Indledning er der givet en kort Oversigt over den grønlandske Missions og Handels Historie til 1814, og derefter kommer i Rækkefølge efter Anlæggelsesaaret hvert enkelt Etablissemments Historie, ogsaa i største Korthed, men med den erfarne Grønlandshistorikers Overblik og Evne til at vurdere Mennesker og Tilstande. Til Etablissemmenternes Historie slutter sig for hvert enkelt en Liste over alle de der ansatte, inddelt i Grupperne: Præster, Købmænd, Assistenten og Andre (Kateketer, Kirurger m. fl.) med Funktionsaar for hver enkelt, og her er Navnene paa dem, hvis Biografi meddeles, trykt med Kursiv. En Del bliver paa den Maade Gengangere ved Tjeneste paa forskellige Steder eller i ændrede Stillinger.

Biografierne falder i tre Rækker: Nordmænd paa Grønland, i alt 103, hvortil kommer Bergenske Grønlandsfarere 13, Norsk-Danske 19, Islændinge 4. De 19 Biografier over Norsk-Danske angaar alle Folk, der er født i Danmark, men som enten har lagt